

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XXIX. De Furto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

æquivalentis, non verò de distributione officiorum *Lugo de just. d. 34. num. 35.* cujus disparitatem dabo *Cas. 55. nu. 18.* 3. Magistratus, Gubernatores &c. gravissimè peccant si officia communia faciant quasi hæreditaria pleraque conferendo suis age vel cognatis non sine periculo turbarum & seditionum; tunc enim consanguinei quamvis alioquin scientiâ & virtutibus cæteris pares vel etiam superiores, minùs forent digni, quia pro conservanda communi pace minùs utiles. 4. Si exorta seditiõ aliter componi non possit quàm submovendo priores offician-

tes, hi non tantùm licitè amoveri possunt sed & debent sic exigente bono communi, fructus tamen percepti vel commeriti illis relinqui debent, uti & restitui pretium ex communi ærario; si officia illis pro bono communi vendita fuerint, possentque in tali casu illis substitui à plebe postulati, etsi sint minus digni, vel etiam inhabiles eâ tamen conditione, ut intra breve tempus se qualificent vel reddita reipublicæ pace officia dignioribus cedant. Ratio horum est conservatio vel restitutio pacis publicæ.

CASUS XXIX.

De furto,

J Ason Neo-Theologus examinatur 1. *Quid sit furtum.* 2. *Quotuplex.* 3. *Quale peccatum.* 4. *Quæ sit materia gravis.* 5. 6. 7. 8. *Qualiter solvantur contraria.* 9. *An furtis asfueri peccent mortaliter furando rem levem.* 10. *An plura furtiva levia faciant unum grave.* 11. *An post illatum grave damnum quid leve auferens semper peccet mortaliter & quid si à diversis modica auferas.* 12. 13. *Quid si fiat cum aliis.* 14. *Quid si alter ex ablatione rei levis multum sit contristandus.* 15. *Quid si plures servi jussu Domini auferant multa*

modica. 16. *Quid si quis inadvertenter complevit materiam gravem.* 17. *An modica per longa intervalla coalescant?* Pro resol.

QUÆR. I. *Quid & quotuplex sit furtum?* R. Imò: Furtum est injusta & occulte rei aliene contrectatio, hoc est acceptio vel detentio Domino rationabiliter invito. Dicitur imò: contrectatio occulte, nam si fiat Domino vel illo, qui loco Domini rem tenet præsentem, & reluctante, cum aliquo metu vel violentiâ; dicitur rapina, quæ distinctam habet malitiam à furto ob violentiam quam infert, *S. Th. q. 66. a. 4.*
Di-

dicitur 2. *rei alienæ*, quæ scilicet est sub alterius dominio vel quasi dominio, unde non tantum admittis furtum, si Petro auferas rem Petri, sed etiam si eidem auferas rem tuam ipsi in pignus datam, quia pignus est creditori obligatum, & sub ejus quasi dominio: dicitur 3. *Dominò rationabiliter invito*, hinc furioso volenti occidere licet auferas gladium, item libros hæreticos non habenti facultatem eos retinendi, quia non possunt esse rationabiliter invitati.

2. R. II. Furtum aliud est *simplex*, aliud non *simplex*, quod præter rationem furti adhuc aliam habet malitiæ speciem velut rapina de quâ jam dixi & Sacrilegium seu furtum rei sacræ vel rei non sacræ è loco sacro; item furtum aliud dicitur *qualificatum*, quod habet speciale nomen & pœnam in jure, ut *peculatus* seu furtum rei ad Principem seu fiscum pertinentis, *plagium* quod est furtum hominis liberi & invitati; *abigeatus* seu abductio pecorum è grege; aliud denique vocatur *manifestum* in quo scilicet fur præsentè in clamarione & persecutione cum re furtivâ eodem die deprehenditur antequam eò deveniat, ubi cum furto manere constituerat; aliud *non manifestum*, in quo fur non ita deprehenditur.

3. QUÆR. II. An & quale peccatum sit furtum?

R. Furtum esse peccatum est de fide ex præcepto 7mo decalogi, non

furtum facies; est autem ex objecto seu genere suum mortale, ita ut manendo intra speciem furti absque hoc quòd adveniat nova species malitiæ v. g. Sacrilegii vel rapinæ, possit quis peccare mortaliter, uti iterum certum est; directè enim furtum repugnat charitati & justitiæ, quis enim dicet furantem 100, imperiales non peccare mortaliter; fit autem furtum veniale vel etiam nullum peccatum: 1. Ratione indeliberationis vel ignorantia, ut si quis vel bonâ fide vel eum levi culpâ ignoret hanc rem esse alienam, vel credit Dominum non esse invitum; 2. Fit veniale ex parvitate materiæ, quænam autem materia constituat hic peccatum mortale vel veniale, non ex solâ quantitate rei ablata æstimandum est; sed simul ex circumstantiis personæ ditionis vel egentioris, damni majoris vel minoris inde secuti: Recta enim ratio dicat esse gravius peccatum auferre solidum pauperi quàm eundem auferre dirissimo Principi, & ut ait *D. Thom. opusc. de erudiendis Principibus L. 7. c. 8.* in amissione unius gallinæ plus pauper gravatur, quàm multum dives gravaretur in mille marcis, & cum in hâc materiâ multum practicâ Theologi diversissimas ineant vias, aliis nimium rigorosè, aliis nimis laxè materiam gravis furti determinantibus.

QUÆR. III. Quæ sit materia furti gravis?

R. Esse diversissimas hâc in re

X 3 docto-

doctorum sententias, quas refert *Dicaft. L. 2. t. 2. d. 9. n. 17.* sed his omiffis dico: Illa qualitas videtur esse materia gravis & fufficiens ad peccatum mortale furti, quæ in unum diem fufficit ad sustentationem hominis, cui res ablata est, per sustentationem autem hi; intelligitur id, quo homo ad victum, amictum & habitationem pro sola sua persona indiget, quia autem consideratâ cujuscvis hominis conditione unus pro sustentatione plûs requirit quàm alter v. g. Rex plûs quàm Princeps, Princeps plûs quàm nobilis, aut mercator, & hi plûs quàm plebei, hinc etiam major quantitas statuenda est respectu unius quàm alterius, & in specie respectu Regis, & quorumvis etiam ditissimorum fufficient duo ducati, respectu Principis unus ducatus, respectu nobilis vel mercatoris valde divitis unus imperialis, respectu mediocriter divitis medius, respectu rustici una tertia vel quarta pars, respectu pauperis unus solidus; quia hæc videntur respectu horum fufficere pro unius diei sustentatione. *Laym. Lib. 3. t. 3. p. 1. c. 1. n. 3. Spor. t. 5. c. 5. n. 29. Croix L. 3. p. 1. a. n. 984. Metzger tr. 12. d. 40. a. 1. n. 7. & in re consentiunt Angel V. furtum n. 34. Sylv. q. 2. Lopez p. 1. c. 92. Vasq. Valent. d. 5. q. 6. Ratio est, quia gravitas furti æstimanda est, tum ex damno illato, tum ex voluntate Domini ægrè ferentis rem sibi auferri, furtum enim est ablatio rei alienæ*

invito Domino; sed est grave damnum auferre rem æquivalentem sustentationi unius diei, sicut esset grave damnus aliquem privare uno die victu, amictu & habitatione, & Dominus quoad hoc rationabiliter graviterque censetur invitus, datûrque ei iusta causa gravis tristitiæ, indignationis, ac solvendæ amicitia, ergo.

Obicies 1. Duo ducati non videntur fufficere pro sustentando rege, uno die, ergo malè statuuntur pro materiâ gravis furti respectu regis *Conf. 1.* Videtur irrationabile si Rex propter amissionem duorum ducatorum graviter contristaretur aut solveret amicitiam. 2. Rex debet potius velle amittere duos ducatos, quàm velle, ut proximus illos accipiendo graviter peccet, ergo non est rationabiliter invitus. *R. ad 1. n. aff.* nam loquimur de sustentatione solius personæ seclusa aulæ pompa *ad 1. & 2. conf. n. aff.* Rex meritò indignatur & invitus est etiam quoad duos ducatos, si enim tam notabilem summam furari liceat uni, licet omnibus, quod cedit in gravissimum reipublicæ præjudicium, quòd fur peccet ipsius malitiæ tribuendum est, nec idèd tenetur quis ei permittere rem suam, & certè si argumentum teneret, nullus quoad qualemcunque quantitatem posset esse invitus, imò quòd res esset notabilior eò minùs deberet esse invitus, eò enim magis fur peccaret, quid absurdus?

Obji-

6. *Obijcies* 2. Solidus pauperis in communi æstimatione non plus valet quàm solidus divitis, item pauper non habet majus jus in suum solidum, quàm dives in suum, ergò utrique fit æqualis injuria & æquale damnum & per consequens æquale peccatum contra justitiam, etsi magis peccetur contra charitatem auferendo pauperi, ita *Illung. r. ad 1. n. c.* damnum non tantùm judicatur ex valore quem res ablata habet in æstimatione communi, sed etiam ex utilitate quam adfert habenti, ergò cum solidus sit pauperi utilior, quàm diviti, cum pro eo possit habere congruam unius diei sustentationem, eum auferendo ei fiet majus damnum & gravior injuria. *ad 2. r. dist.* pauper non habet majus jus materialiter conc. formaliter n. jus formaliter spectatur secundùm utilitatem & necessitatem habentis, jus autem in unum solidum non est tam utile & necessarium diviti quàm pauperi; cum per carentiam unius solidi pauper fiat multò miserabilior quàm dives, ut constat ex q. 2. ideoque per ejus ablationem pauperi fiet major injuria.

7. *Inf.* 1. Qui homini diviti in famâ detrahit dicendo, v. g. de viro valde honorato quòd sit fur vel mendax, non minùs imò plus peccat, quàm si id dicat de milite vel alio homine exiguæ famæ, ergò etiam minùs peccat, qui furatur diviti quàm pauperi. *r. n. conseq.* argumentum probat pro

nobis, nam sicut in detractioe non debet tantùm attendi, quid dicatur, sed etiam de quo & cui, ex hoc enim augetur vel minuitur damnum, sic & in materia furti, & sicut injuria major est de homine honorato dicere, quòd sit mendax, quia majus patitur damnum in famâ, sic major injuria est furari solidum pauperi, quia majus damnum patitur in fortunâ.

Inf. 2. Si materia gravis respectu nobilis v. g. sit imperialis, ergò qui furatur imperialem minùs uno obulo non peccabit mortaliter. *r.* aliqui concedunt seq. ex eâ ratione, quod si maneat mortale, & si desit unus obulus, ergò etiam manebit mortale, si desint duo, ergo etiam si tres, & sic deinceps, usque dum deveniam ad materiam certò levem vel ad determinatum obulum qui necessariis sit ad constituendum mortale: alii *communis* negant sequelam, quia parvum pro nihilo reputatur & Dominus moraliter censetur æquè invitus sive unus obulus plus sive minus auferatur, quod non tenent, si desit pars notabilis v. g. una tertia.

QUÆR. IV. An & quando furtum in materia levi fiat peccatum mortale?

r. Id fieri tribus præcipuè modis. 1. Per intentionem furandi seu injustè acquirendi rem gravem, unde furtis assueti quamvis rem levem furerentur plerumque tamen peccant mortaliter, quia ordinariè habent intentionem furandi quantum

pos-

possunt, item qui injusto pondere, mensurâ vel ulnâ intendunt se locupletare, in singulis defraudationibus etiam minimis peccant mortaliter, quia singulæ fiunt ex proposito acquirendi materiam notabilem, idem est de caupone, qui solet modicum aquæ vino admiscere. *Les. de just. L. 2. c. 12. d. 7. 2.* Fit grave per multiplicationem non quòd multa furta levia simul sumpta faciant unum peccatum mortale, sed quòd illud furtum, quo ultimò completur materia gravis sit peccatum mortale, quia conjunctum cum prioribus infert & complet grave damnum v. g. ter furatus es solidum ter peccasti venialiter, si addas furtum quartum hoc furtum est mortale, quia jam injustè accipis & detines medium imperialem; quem suppono esse materiam gravem respectu mediocriter divitis, intellige nisi solidos prius ablatos jam restitueris, vel saltem ad materiam levem restituere intendas, tunc enim non uniuntur in ratione gravis damni, *Sorus L. 5. q. 3. a. 3. Vasq. Valent. Salon. 22. q. 66. a. 6. & plures apud Sanch. Dian. Lug. d. 16. an. 38.* sed quid si pro non possis tres solidos prius ablatos restituere, & tamen fureris quartum per quem completur materia gravis. *2.* Vel habes voluntatem saltem conditionatam priores solidos restituendi si aliquando potueris, & non peccabis mortaliter, quia nec approbas prius damnum, neque injustè detines ma-

teriam gravem cum velis eam restituere quando poteris, secus si hanc voluntatem non habeas, & hâc ratione conciliantur *DD.* pro & contra sentientes. Quid denique si illato jam gravi damno iterum quid leve fureris ab eodem vel tertio? *2.* Si non habeas animum prius ablatam restituendi saltem usque ad materiam levem & tamen advertas ad hanc obligationem peccas mortaliter toties quoties, quia vis augere & de novo retinere materiam notabilem injustè ablatam sive ab eodem sive à tertio; si verò non advertas, peccas tantum venialiter, ut per se patet; quod si res parvæ à diversis auferantur, requiritur ad mortale dimidio & juxta *Lugo* duplo major materia, & ut primum devenitur ad materiam notabilem peccatur graviter, quamvis enim nulli fortè in particulari gravis fiat injuria, fit tamen communitati, vel saltem injustè detinetur res aliena notabilis cum gravi obligatione eam restituendi, *Sor. Lop. Salon. Navarr. Sanch. Les. Laym. Lug. L. cit. & plures cum Dicast. n. 64. 3.* Si plures communi consilio, consensu & probabilius etiam exemplo se moveant ut quisvis modicum vinum, modicam pecuniam auferat, paucas uvas decerpit, ita tamen ut simul sumpta faciant materiam gravem, peccant singuli mortaliter, quia singuli suo consilio vel exemplo influunt moraliter in totum damnum, si verò invicem se non moveant, non

11.

12.

pcc-

peccant graviter rem levem auferendo, quamvis sciant ab aliis rem levem vel gravem jam esse ablatam vel auferendam; *Ratio est*, quia tunc non sunt causa neque physica neque moralis damni ab aliis illati, sed tantum illius quod ipsi inferunt, *Sotus 4. de just. q. 7. a. 3. Medina, Less. l. 2. c. 12. d. 9. Salon. q. 2. a. 7. Sanch. l. 7. mor. c. 21. n. 22. Lug. n. 55. Croix n. 13. 1001. Si dicas: Qui vulnerato infligit leve vulnus ex quo moritur, item qui ferè ebrius præbet ultimum haustum ex quo inebriatur, peccat mortaliter; ergo etiam qui post levia furtiva per alios facta superaddit novum, per quod completur damnum grave. R. N. C. mors & ebrietas consistunt in indivisibili, puta in privatione vitæ & rationis, & ante ultimum vulnus (idem est de ultimo haustu respectu ebrietatis) nequidem pars mortis exitit, sed tota mors seu vitæ privatio sequitur post vulnus ultimum, & ideo quamvis priora vulnera etiam tanquam concausæ disponant ad mortem, tamen tota mors moraliter tribuitur vulnerationi ultimæ, e contra damnum grave v. g. imperialis ablatum non consistit in indivisibili, neque totum sequitur ad ultimum furtum, quod suppono esse unius v. g. solidi, sed major ejus pars jam præcessit, & causata est per alios absque influxu ultimi furtivi, & certè si paritas teneret, magis peccaret, qui furatur ultimum solidum, quam qui furatus est priores septem; suppo-*

R. D. Jansen Pars I.

no enim hos respectu hominis valde divitis esse materiam levem, imperialem verò esse materiam gravem, consequens autem quis admittet?

4. Auferens rem exiguam v. g. florem rarum & singularem, monetam cupream sed valde antiquam & charam, primos fructus ex arbore speciali affectu expetitos ad honorandos v. g. amicos vel offerendos Ecclesiæ, ex quorum amissione prævidet Dominum graviter contristandum, & ita fore invitum, ac si res magni momenti fuisset ablata, peccat mortaliter, non quidem contra justitiam, quia nullum grave damnum infert in rebus fortunæ, ut suppono, sed contra charitatem propter gravem tristitiam & molestiam alteri immerito causatam, & si prævideat propterea lapsurum in blasphemias, vindictas, etiam peccat peccato scandali, *Less. Layman, Sporer l. c. 5. Si plures servi jussu Domini auferant, vel singuli iniquè consumant exiguum quid, quamvis ipsi non peccent mortaliter, si se invicem non excitent, vel moveant, Dominus tamen postquam à servis simul sumptis materia gravis accepta vel consumpta est, peccat mortaliter, quia mandando est causa moralis totius damni. 6. Qui multoties parva, sive ab eodem, sive à diversis auferendo complevit materiam gravem etiam inadvertenter & absque intentione ditescendi, vel magnam summam acquirendi, tenetur eam resti-*

X

restit-

restituere, et si non peccaverit mortaliter, quia totum damnum seu omnes partes damni scienter intulit, idque certum est, si res accepta adhuc in se vel in æquivalenti existat; aliàs enim injustè detineret rem alienam notabilem, ut dicam suo loco.

17. 7. Si per longa intervalla singulis v. g. mensibus modicum quid præsertim à diversis auferatur, id juxta plures non coalescit in unum grave fur-

tum, sed verius est tandem coalescere, quia manet damnum datum & obligatio restituendi, & quidquid per vices accedit, auget prius damnum & obligationem restituendi; requiritur tamen dimidio vel duplo major materia, prudentis iudicio metienda, quia domini ejusmodi furta minùs sentiunt & minùs sunt inviti. *Tamb. L. 2. t. 2. c. 3. Croix n. 1011.*

CASUS XXX.

De furtis Conjugum.

K Andria materfamilias quaerit ex Confessario. 1. *An ipsa vel domestici aliquid infcio marito surripientes peccent, & quæ hic sit materia gravis.* 2. *Ad quem spectet dos, bona paraphernalia, antiphernalialia, superlucrata.* 3. *An maritus bona dilapidans aut uxor surripiens teneantur ad restitutionem.* 4. *Quid liceat uxori si maritus sit absens, fatuus, vel non det medicinas, elemosinas, ornatus muliebres &c.* 5. *Quid si maritus sit dives.* 6. *Quid si maritus rogatus facile consentiret, aut ipsa acquisivit ex parsimonia.* 7. *An excuset larga dos ab uxore allata.* 8. *An marito bona communia vel dotem dilapidante uxor possit uti occultà compensatione, quid si dos casu pereat.* Pro resol.

QUÆR. I. Quid circa furta domesticorum in genere?

2. Seqq. 1. certum est domesticos, id est uxorem, proles, servos, ancillas peccare contra iustitiam cum obligatione restitutionis, si marito, patre vel herò rationabiliter invito aliqua surripiant, major tamen requiritur materia, ut peccetur mortaliter, quia respectu horum domini sunt minùs inviti, quàm respectu extraneorum, & quidem communiter maritus censetur minùs invitus respectu uxoris, cum qua facit unam civiliter personam, quàm pater respectu filii, & pater minùs respectu filii, qui est aliquid patris, quàm respectu servi. 2. Quantitas sufficiens ad mortale ex re ablata & ex circumstantiis judicanda est, minùs enim invi-